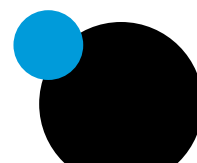
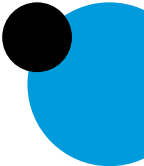

EN NY HJEMLIGHED

Foto: Claus Bech-Danielsen

Ideen om, hvad et sommerhus er, kan i Danmark føres tilbage til 1800-tallet, hvor borgerskabet flyttede på landet om sommeren for at komme væk fra den travle by og tæt på naturen. Ny forskning fra arkitekt **CLAUS BECH-DANIELSEN og seniorforsker **KIRSTEN GRAM-HANSEN** viser, at også nutidens huse er skabt til afslapning, nærvær og naturoplevelser.**

Sommerhusbyggeri har en særlig plads inden for arkitekturen. Mange arkitekter har brugt sommerhusarkitektur til at prøve ideer af, som måske senere raffineres og finder bedre form i andre byggerier. Alligevel har det meste sommerhusbyggeri i Danmark arkitektoniske fællestræk. Ofte er huset et træhus, alternativt et stenhus, konstrueret omkring en åben plan-løsning og med nem adgang til den naturgrund, som 70 procent af danske sommerhusgrunde har, ifølge Kirsten Gram-Hanssen og Claus Bech-Danielsen.

De to forskere har undersøgt den danske sommerhusarkitektur, kigget på sommerhusenes historie og besøgt sommerhusejere i fire nøje udvalgte sommerhusområder, som giver en god fornemmelse af forskelligheden inden for byggeriet af og brugen af sommerhuse.

Arkitekt Peder Duelund Mortensen og økonom Hans Skifter Andersen har også bidraget til undersøgelsen, der indgår i et større, tværfagligt forskningsprojekt med titlen 'Den anden bolig.'

AFSLAPNING OG NATUROPLEVELSER

Det samlede billede af resultaterne viser tydeligt, hvad danskerne bruger deres sommerhuse til. Det handler om at komme væk fra hverdagen og slappe af, at være sammen med familie og venner på en uformel måde og at komme tæt på naturen.

Det sidste har en direkte konsekvens for mange danske sommerhuses arkitektoniske udformning. Typisk har sommerhusene store vinduespartier til den ene side af huset, så haven, havet eller terrænet visuelt tages ind i huset. Huset er ofte af træ, og der er typisk nem adgang mellem inde og ude. En interviewperson nævner fx som en stor kvalitet ved sommerhuset, at hun bare skal åbne terrassedøren, så er hun ude i naturen. Og mange ejere understreger, at de i sommerhuset er mere ude end inde.

NATUR ER UDSIGT OG DYR

Naturen defineres af sommerhusejere især som "udsigten, havet/stranden og dyreoplevelser", men også som "en særlig stilhed" og "et meget mørkt mørke", fortæller Kirsten Gram-Hanssen og Claus Bech-Danielsen. De peger på, at netop nærhed til naturen var pointen med sommerhuset, allerede dengang borgerskabet i midten af 1800-tallet begyndte at opføre en ekstra bolig. Det skete i en tid, hvor et nyt sundhedsideal slog igennem i borgerskabet. Efter en omfattende koleraepidemi i 1853 blev frisk luft betragtet som nøglen til et godt liv, og sommerhuset blev derfor opført i naturen, hvor der var masser af det. I sommerhuset tillod borgerskabet sig at løse en smule på de ellers stive regler for opførelse og socialisering. Sommerhuset blev tegn på overskud og sundhed, et sted for rekreation.

MIDDELKLASSENS HUSE

Senere udviklede en række arkitekter og byplanlæggere en model for den sunde by, der skulle indeholde adgang til grønt og masser af frisk luft. Det var som reaktion på de europæiske storbyer med tilslummede bymidter, som gav koleraepidemien så gode smittevilkår.

I byerne boede især arbejderne i små og ringe boliger i alt for trange bydele, tæt op ad forurenende industri. Den nye tids byplanlæggere drømte om at befri det byggede miljø fra konventionel tænkning og stilsnobberi. De ønskede at give arbejderne luft, lys og sunde boliger.

I Danmark udskrev avisen Politiken i 1917 en arkitektkonkurrence for at gøre sommerhuse billigere, så en større del af befolkningen fik mulighed for at købe et. Men det store ryk inden for sommerhusbyggeriet kom først, da en ny stor middelklasse voksede frem under det økonomiske opsving efter 2. Verdenskrig. Da flyttede middelklassen nemlig ikke alene til nyopførte parcelhuskvarterer med de ønskede kvaliteter

Foto: Claus Bech-Danielsen

såsom ro, grønt, lys og luft men købte også i stor stil sommerhuse i de nybyggede sommerhusområder, som skød op i stor hast især ved Danmarks kystområder.

Og ligesom sommerhuset havde været det for overklassen 100 år tidligere, blev sommerhusene for middelklassen et sted, som skulle stå i kontrast til hverdagshjemmet. Og turen til sommerhuset skulle byde på natur, ro og frisk luft.

HYGGE LIG OPVASK

Det nye allemands-sommerhus blev ofte opført efter principper, som afveg fra parcelhusets. Vigtigst var sommerhusets åben plan-løsning, hvor en række forskellige funktioner blev tænkt sammen i et multifunktionelt, fleksibelt storrums, der både indeholdt køkken, spiseplads og rum til forskellige sociale aktiviteter.

Det fleksible storrums blev ikke bare en praktisk løsning, men ses af sommerhusejere især som en løsning, der giver en uundværlig social kvalitet. Kirsten Gram-Hanssens og Claus Bech-Danielsens interviews med sommerhusejere har vist, at det i sommerhuset opleves som en positiv sidegevinst, at køkkenarbejdet er koblet tæt på andre aktiviteter i huset. Der kan laves mad samtidig med, at der kan følges med i, hvad resten af husets brugere laver. Opvasken er ikke en sur pligt men en hyggelig social begivenhed, der ledsages af et glas vin.

STORRUM ER FRIHED

Det fleksible storrums har også den funktion, at det signalerer frihed. Når husets centrale rum kan bruges til mange forskellige aktiviteter på en gang, opstår der en frihed til at vælge, hvad man skal foretage sig. Friheden er vigtig, fordi den symboliserer et skift fra hverdagshjemmet, hvor der altid er en liste med praktiske ting, man kan og bør foretage sig.

"Pointen med sommerhuset er, at der ikke skal være mulighed for at lave andet end det, som vælges af lyst."

Pointen med sommerhuset for mange af de interviewede i Kirsten Gram-Hanssens og Claus Bech-Danielsens undersøgelse er netop, at der ikke skal være mulighed for at lave andet end det, der opfattes som afslappende aktiviteter, som vælges til af lyst. Af samme grund er hårde hvidevarer som opvaskemaskine, vaskemaskine og tørretumbler særligt omdiskuterede. Mange sommerhusejere ser maskinerne som symbol på husarbejde og derfor elementer, som ikke bør findes i deres sommerhus. Alligevel vinder hvidevarerne indpas i sommerhusene, og det sker tilsyneladende uden at sommerhusejerne af den grund begynder at tænke på tøjvask i sommerhuset som en pligt.

MENTAL FORANDRING

Der er altså en mental forskel i tilgangen til opgaverne fra sommerhuset til parcelhuset. Flere interviewede fortæller, at det ikke bare er selve sommerhuset, som er forskelligt fra deres hverdagsbolig. Selv ændrer de adfærd og indstilling, når de ankommer til sommerhuset. For eksempel vælges sommerhusets storrums aktivt til af alle familiemedlemmer, fordi det opleves som selve hensigten med en sommerhustur at tilbringe tid sammen. Flere sommerhusejere fortæller, hvordan gæster i sommerhuset forventes selv at bidrage til madlavning og opvask eller smøre sig en mad, når sulten melder sig, mens det i hverdagshjemmet ville blive opfattet som upassende.

INGEN ÆGTE TÆPPER

Ikke alene arkitekturen og adfærden er anderledes i sommerhuset end i hverdagshjemmet, det samme gælder sommerhusets indretning. Eksempelvis er det udelukket for en af de interviewede, at der i sommerhuset skal være ægte tæpper, malerier og mahognimøbler. Så ville sommerhuset miste noget sommerhus, fortæller hun. Typisk er møbler billigere og lettere i sommerhuset, og det har ikke kun at gøre med frygten for indbrud. Sommerhuset må godt være

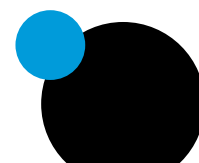

Foto: Claus Bech-Danielsen

lidt primitivt. Det gør ikke huset ringere i sommerhusejernes øjne, nærmest tværtimod ses det primitive som en forlængelse af det, som huset skal kunne, nemlig være rammen for et mere simpelt og naturligt liv.

EN ANDEN HJEMLIGHED

Kirsten Gram-Hanssens og Claus Bech-Danielsens undersøgelse af danske sommerhuse og brugen af dem afslører også, at sommerhusejere nok føler sig hjemme i deres sommerhuse, men at hjemligheden har en anden karakter end i hverdagsboligen.

”Flere af de interviewede kommenterer, at privatheden er mindre i sommerhuset end derhjemme,” fortæller de to forskere. ”For eksempel bruger de begrebet ’derhjemme’ om hverdags hjemmet, men ikke om sommerhuset. Og sommerhuset kan nemmere lånes ud til venner eller lejes ud til fremmede, mens det nærmest er utænkeligt med hverdags hjemmet.”

Paradoksalt nok oplever Kirsten Gram-Hanssen og Claus Bech-Danielsen, at sommerhusejerne alligevel ofte beskriver en tættere tilknytning til sommerhuset end til hverdags hjemmet. Sommerhuset kan være det sted, familien eller

slægten mødes, og er typisk et sted, der forbindes med sjæl: ”Sommerhuset skal være identitet på en anden og mindre privat måde for sommerhusejerne end hverdags hjemmet. Men vi ser ofte, at sommerhusejerne har en meget stærk tilknytning til området. Typisk går tilknytningen tilbage til barndommen eller flere slægtled tilbage, men for alle vores interviewpersoner gælder det, at tilknytningen mere gælder området, som huset ligger i, end selve huset. Det kan forklare, hvorfor hjemligheden er en anden i sommerhuset,” slutter Kirsten Gram-Hanssen og Claus Bech-Danielsen.

KIRSTEN GRAM-HANSEN

Seniorforsker, ph.d.
Statens Byggeforskningsinstitut
Aalborg Universitet
kgh@sbi.dk

CLAUS BECH-DANIELSEN

Arkitekt, professor
Statens Byggeforskningsinstitut
Aalborg Universitet
cbd@sbi.dk